

РЕЦЕНЗИЯ

от доц. д-р Георги Метев Петков, департамент „Музика“ на НБУ,
професионално направление 8.3 „Музикално и танцово изкуство“

за докторска дисертация
на
Христо Иванов Димитров

на тема

НАЦИОНАЛЕН ФОЛКЛОРЕН АНСАМБЪЛ „БЪЛГАРЕ“.

МЕНИДЖЪРСКИ И ТВОРЧЕСКИ ПОДХОДИ

за присъждане на образователната и научна степен „Доктор“

Професионално направление: 8.3. Музикално и танцово изкуство

С научен ръководител проф. д-р Георг Краев

Дисертационният труд съдържа общо 232 стр., от които 72 стр. приложения с интервюта на изявени български хореографи и художествени ръководители на фолклорни ансамбли. Трудът е структуриран в Увод, Три глави, Заключение, Изводи и Приносни моменти на изследването, както и Речник на някои редки, остарели и диалектни думи и изрази. Ползвани са множество теоретични източници в подкрепа изграждането на хипотези и изводи относно темата. Библиографската справка сочи 232 заглавия. Списъкът с авторски публикации се състои от три заглавия, които имат връзка с темата. Реализирани са шест концерта във връзка с темата на изследването.

Докторантът Христо Димитров е роден на 7 октомври 1969 година в гр. Варна. От детска възраст е свързан с българските фолклорни танци като изпълнител в самодейни състави. През 1994г. завършва специалността „Хореография и режисура“ в класа на проф. Петър Луканов в АМТИИ „Проф. Асен Диамандиев“ в гр. Пловдив.

През 2002 година Христо Димитров и неговата сестра Елена Андерсон поставят началото на Национален фолклорен ансамбъл „БЪЛГАРЕ“. С финансовата подкрепа на британския гражданин Ян Чарлз Андерсон, Христо Димитров създава и подготвя най-големия частен професионален фолклорен ансамбъл в България. Дисертантът има богат

опит в области като: продуцентска и импресарска дейност, организатор и съавтор на национални и патриотични инициативи, създател на няколко фестивала. Носител е на няколко от най-високите държавни отличия и почетни награди. От 2019 г. е Генерален директор Национална телевизия "БЪЛГАРЕ", излъчваща 24-часова програма.

Темата на изследването „Национален фолклорен ансамбъл „Българе“ /Мениджърски и творчески подходи/“ е продиктувана от натрупания репетиционен, концертен и мениджърски опит на дисертанта при дългогодишното му ръководство на първия частен професионален ансамбъл в България. Текстът е своеобразна теоретична систематизация и осмисляне на проблематиката на база на личната практика на автора. Авторефлексивният подход към материята е сериозно доказателство, че Христо Димитров отлично познава обекта на изследването и изведените от него приноси са лично негово дело. Разработката е насочена към *„търсене на обосновани решения на кризисните проблеми, свързани с мениджмънта, като се акцентира върху спецификата в съвременното художествено творчество на фолклорна основа, изискващо да се създаде пазарен модел за функциониране на фолклорното изкуство като система“*.

Още в уводната част Христо Димитров аргументира актуалността и значимостта на избраната тема с липсата на интердисциплинарни съвременни проучвания на творческите подходи в адаптирането на сценичните музикални и танцови изкуства на фолклорна основа към съвременните пазарни условия за съществуването и развитието им. **Обект** на труда са управлението, мениджърските и творчески подходи в частния професионален фолклорен ансамбъл като художествено-творческа среда за създаване на съвременно сценично изкуство. **Предмет** на изследването е Националният фолклорен ансамбъл „Българе“ като нова и алтернативна форма за усъвършенстване на мениджърските и творчески подходи в организацията на частното професионално изкуство за художествено претворяване на традиционния български фолклор в съвременно сценично изкуство на фолклорна основа.

Основна цел на настоящия дисертационен труд е да се представи днешното състояние на мениджмънта и художествено-творческата работа в Национален фолклорен ансамбъл „Българе“ като примерен модел за функционирането на частен професионален фолклорен ансамбъл в пазарна икономическа среда. **Задачите**, които си поставя за

изпълнение дисертантът за постигане на основната цел са правилно подбрани за постигане на основната цел на изследването.

Методологията дава отговор на поставената цел и задачи на изследването, като включва: емпирично изследване, проучване на източници с информация, наблюдения, сондиране на мнения, представяне на основен организационен и художествено-творчески опит.

Глава първа представя хронологично исторически данни и фактология, свързана със създаването на първите фолклорни ансамбли в България като проследява фазите, през които музикалният и танцов фолклор преминава, за да стигне до съвременното му професионално сценично представяне. Анализирани за социални, икономически, управленски, идеологически, образователни и други важни фактори, допринесли за утвърждаването и постигането на художествено-творчески върхове в развитието на професионалното танцово изкуство през времето на социализма.

Във **втора глава** авторът дефинира понятието „Частен професионален фолклорен ансамбъл“ и представя аналитична съпоставка за приликите и разликите между частния и държавните фолклорни ансамбли, като подробно аргументира творческо-мениджърските предимства на частния фолклорен ансамбъл „Българе“ пред тези в държавните и общински ансамбли. От личния ми професионалният опит, който имам като диригент и член на художественото ръководство на държавните ансамбли „Добруджа“, НФА „Филип Кутев“ и общинския професионален ансамбъл „Габрово“, потвърждавам достоверността на направените от докторанта изводи и заключения и считам това за негов особено приносен момент за изследването. Христо Димитров доказва и на теория, и на практика, че съществуването и успехите на частен фолклорен ансамбъл е възможно и е неоспорим факт. В тази глава са споделени подробности и детайли от „кухнята“ /добри практики/ на ръководство и успешно функциониране на частната ансамбловата структура на „Българе“, което е приносно в практико-приложен аспект за бъдещи подобни формации и ансамбли. Основните организационно-технически и творчески подходи при създаването на съвременен фолклорен танцов спектакъл са представени и описани детайлно в следващата **глава трета**. Дисертантът споделя богатия си опит, натрупан при създаването на 8 големи авторски спектакъла за Национален фолклорен ансамбъл „Българе“. А именно: „Това са

България“, „България през вековете“, „Албена“, „България в Европа“, „Последната нощ на Апостола“, „Осмото чудо“, „Как ще ни стигнат американците“ и „Тайната „Българе“.

В приложение 3 са представени подробни интервюта с видни български фолклорни хореографи, като са изведени факторите и проблемите, оказващи влияние върху творческата и организационна дейност на фолклорните ансамбли. Сондираните мнения на специалисти с доказан във времето организационен и творчески опит и направените изводи и заключения от тях имат подчертано приносен характер и могат да послужат да бъдещи изследвания в тази посока.

Основни приноси на дисертационния труд:

- За първи път в обсега на научно изследване попада частното професионално фолклорно сценично изкуство, неговото управление и творческа адаптация в настоящия период от историческото и стопанско развитие на България. Научно се дефинира терминът „съвременно фолклорно изкуство“ като част от системата на художественото творчество и художествената култура днес.
- В изследването е създадена оригинална авторска методика, която ефективно съчетава различни творчески методи за претворяване на традиционния български танцов фолклор, в съвременно танцово изкуство и постигане на поставените задачи.
- За първи път се предлага пълен режисьорски план на цялостен реализиран спектакъл „Осмото чудо“. Като особен прецедент е съпътстващият семантичен анализ в контекста на режисьорския план на пространствените параметри на спектакъла, замисъла и внушението на подбрани традиционни фолклорни действия, движения, персонажи и аксесоари.
- Направени са серия от дълбочинни интервюта на най-известните и професионални хореографи и мениджъри на ансамбли в България (и извън нея, САЩ). Тези интервюта биха поставили начало на последващи изследвания на българския танцов фолклор и ансамблова дейност.
- Идентифицират се основните функции на директор и главен художествен ръководител на частен фолклорен ансамбъл и се аргументира необходимостта от

въвеждането на длъжност „продуцент“ - мениджър на фолклорен ансамбъл в организационната структура.

- Предлага се методика за усъвършенстване управлението на фолклорните ансамбли чрез обучение и допълнителна квалификация в областта на мениджмънта на културата и творческа работа с емпиричните форми на традиционния български фолклор. Дадени са някои важни моменти в организацията на големи спектакли, които са апробирани в реалната среда и са показали своята ефективност, което може да е чудесен пример за последващи мениджърски решения.

Приносите са реална заслуга на автора и напълно съм съгласен с тях, но имам някои малки забележки относно извеждането им на текстово равнище! Например: „В изследването е създадена оригинална авторска методика“. Правилно е да се каже: „В изследването е представена, създадената и изпитана в практиката на автора оригинална методика, която ефективно съчетава и т.н.“ Авторът има претенцията, че научно е дефинирал термина „съвременно фолклорно изкуство“, но в изследването не открих точна и кратка формулировка на тази дефиниция. В текста се наблюдава многократно и постоянното ползване от автора на дълги тирета, които са в противоречие с правилата за писане на български език.

Въпреки малките забележки, изхождайки от всичко казано по-горе, категорично заставам в подкрепа на автора и неговия дисертационен труд като давам своята положителна оценка.

Препоръчвам на уважаемото Научно жури да присъди на Христо Димитров образователната и научна степен „доктор“ в професионално направление 8.3. „Музикално и танцово изкуство“.

Поздравявам автора и неговия научен ръководител проф. д-р Георг Краев за постигнатия успех!

София, 09.10.2022 г.

Доц. д-р Георги Петков